

Práce s textem v hodinách čtení 1.-3. ročník ZŠ

Mgr. Pavla Klusáčková, Ph.D.


Co je předpokladem práce s
textem s žáky mladšího
školního věku?

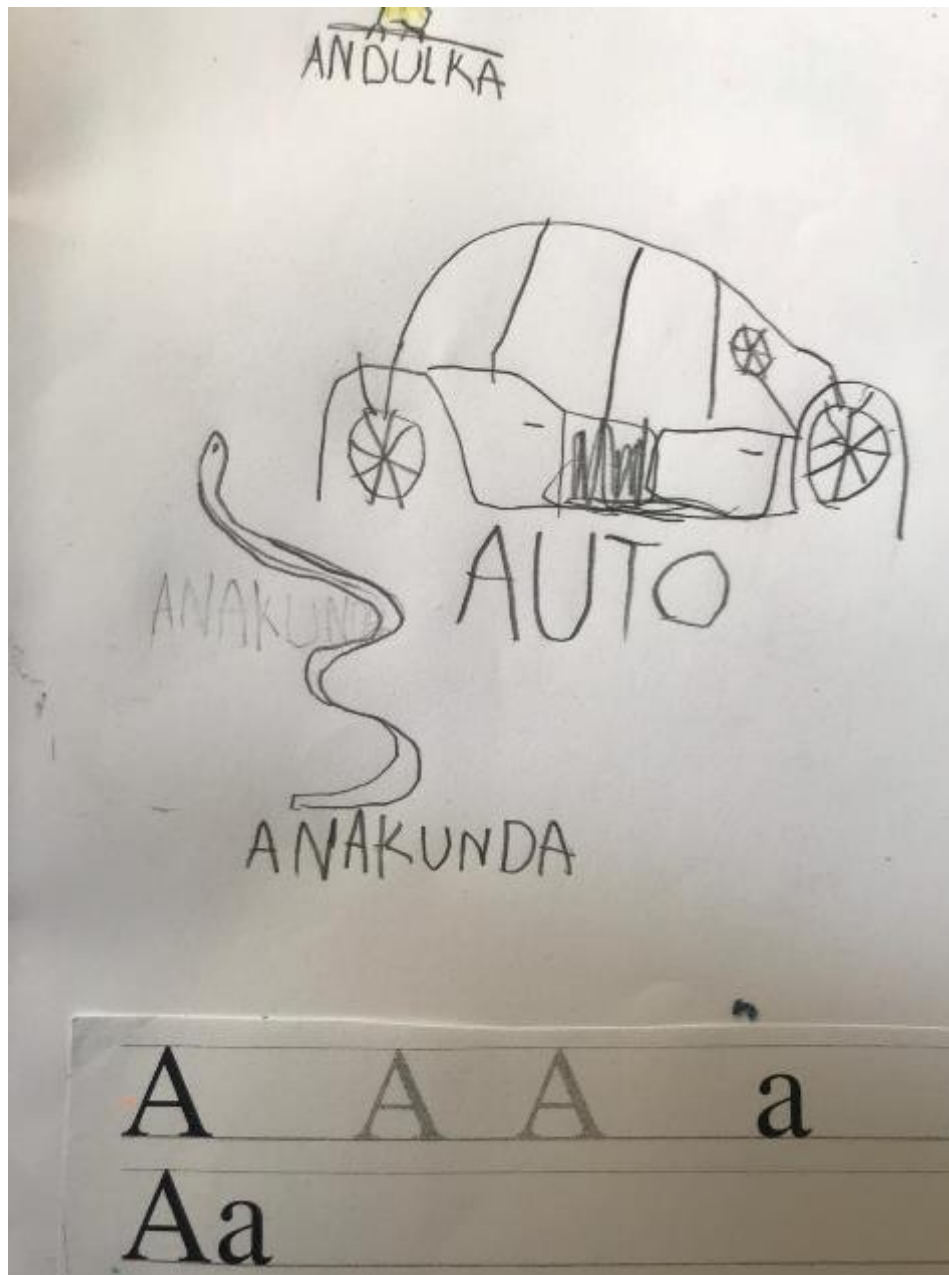


Slabikářové a čítankové texty jako nachystaný materiál (nástroj) pro učitele

- Rozvoj čtenářské gramotnosti již **od počátku prvního ročníku**
- Důležité je uvědomit si **sestavu třídy** – žáci, kteří již čtou x žáci, kteří se teprve učí číst – od toho se bude odvíjet příprava hodiny
- **Nezáleží** na metodě čtení (genetická, analyticko-syntetická metoda, globální metoda...)
- Cílem je dospět ke čtení s porozuměním tzv. **krůček po krůčku**

Už znalostí prvních písmen se začíná rozvíjet čtenářská gramotnost

- Jeden z nejkrásnějších okamžiků učitele v první třídě je, když vidí radost a údiv v obličeji prvňáčka, který si zrovna uvědomil, že umí číst.

- **Důležité je pracovat s aktuální znalostí žáka**, rozvíjet ji a postupně zvyšovat úroveň a náročnost textů.
- Žák často **pracuje s chybou**. Chyby se snažíme postupně eliminovat (I když někdy mohou být úsměvné!)



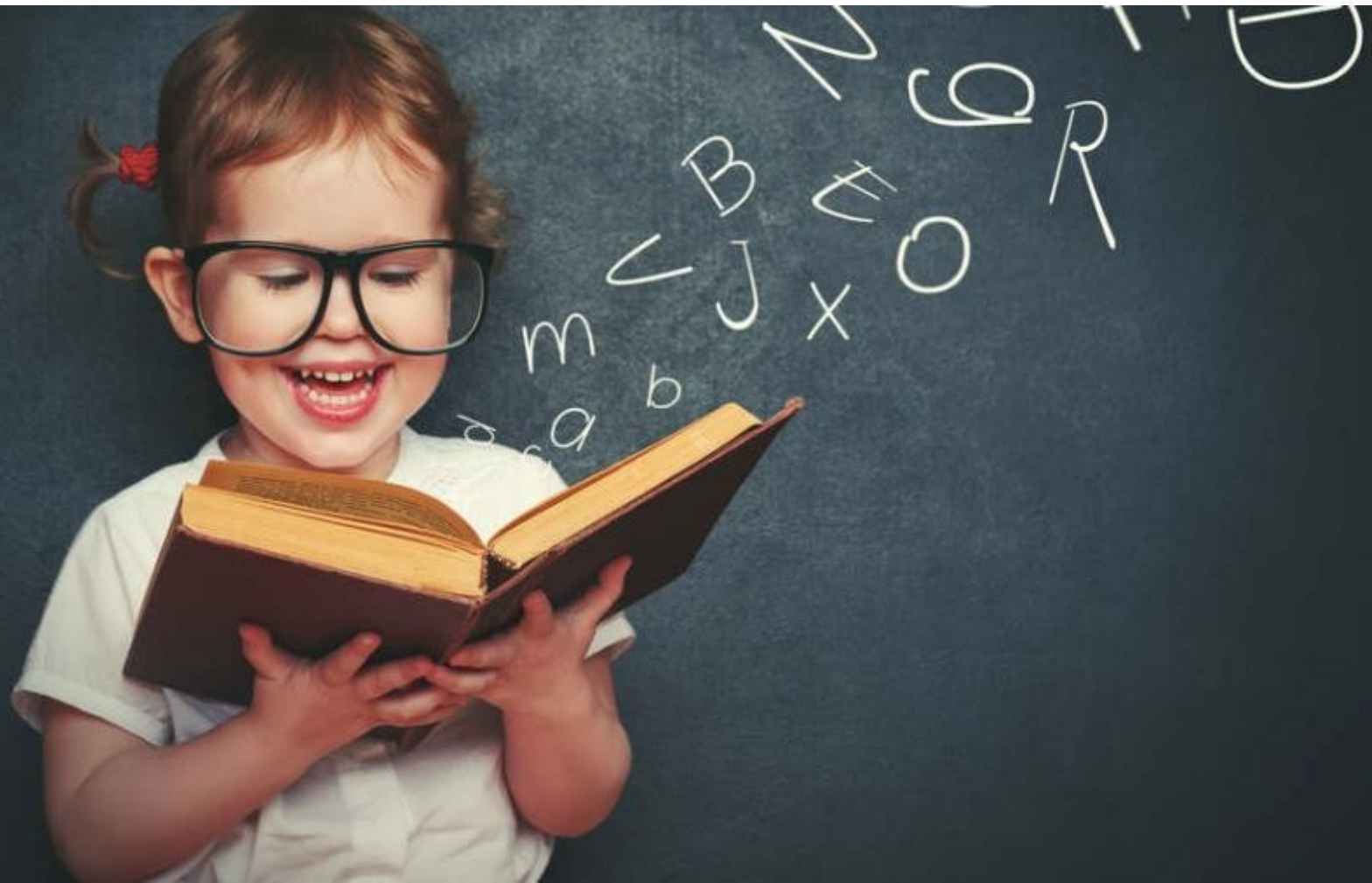
Ukázka práce žáka 1. ročníku ZŠ

Práce s různorodými úlohami v nachystaných textech

- **Není nutné** si pokaždé vytvářet vlastní texty pro práci žáků, existuje **velký zásobník pracovních listů** na internetu (datakabinet.cz, dumy.cz, ucitelnice.cz, skolakov.cz, grammar-in.cz aj.)
- Důležité ale je si pracovní materiál vytvořený někým jiným **předem přečíst**, prověřit si jeho kvalitu a uvědomit si, k čemu bude ve výuce sloužit

Typy úloh, na které lze narazit

Pracovní listy z českého jazyka k učebnicím a pracovním sešitům vydavatelství Taktik (2016)



2

Vybarvi červeně, co může být pravda. Modře vybarvi, co nemůže být pravda.



Sůl solí. Tele létá. Mimi papá. Táta má sílu. Lama se láme.

Ota lepí. Maso se tuší. Pole pálí. Pata topí. Osel se pase.

Pole se mele. Laso se motá. Pepa má lupu. Pila se sype.

3

Spoj pastelkami stejná slova.



pila	<i>solí</i>	sílí	<i>Pepa</i>	laso	<i>Míla</i>	pase
<i>máma</i>	Pepa	<i>pila</i>	les	<i>pase</i>	osel	<i>tele</i>
solí	<i>sílí</i>	eso	<i>osel</i>	tele	<i>laso</i>	Míla
<i>eso</i>	<i>lisá</i>	<i>lisá</i>	máma	<i>les</i>	tupá	<i>lupa</i>

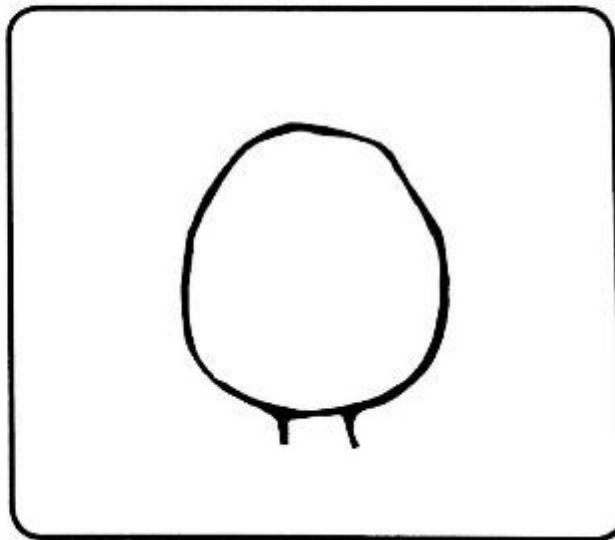
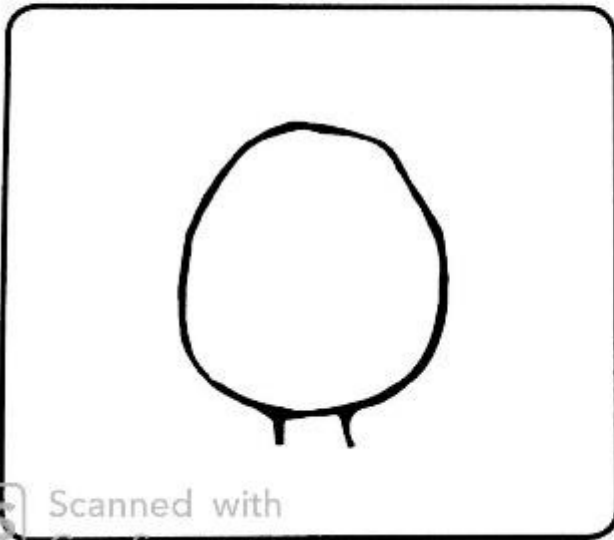
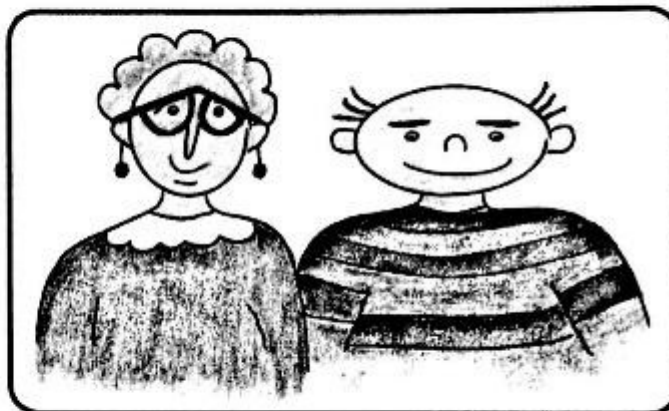
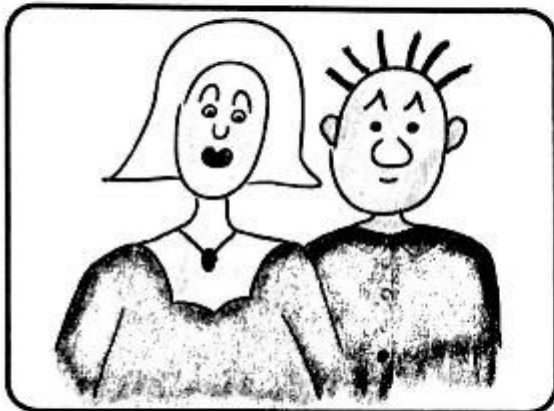


1

Naše rodina



Nahoře vlevo je maminka s tatínkem, vpravo je babička s dědou. Pod nimi je brácha Šimon a já.



2



Dokresli Natálku tak, aby měla

- vlasy po babičce
- pusu po mamince
- oči a obočí po tátovi
- nos po dědovi
- náušnice jako babička
- tričko jako děda

Dokresli Šimona tak aby měl

- vlasy po tátovi
- nos po babičce
- oči a obočí po mamince
- pusu po dědovi
- košili jako táta
- nosí brýle jako babička

1

Přečti text a přiřaď jména k charakteristikám.



Na výlet jeli tři kamarádi – Jan, Vilém a František. Vilém vzal s sebou svého psa Puntů. Jan s Františkem mají vousy. Dlouhé vlasy má Honza i Vilém. František s Jeníkem nesou velký batoh. Svítí slunce, a tak má Honza klobouk a Vilém s Fandou čepici. Vilém nemá hůl, ale má brýle. Nejmenší je Honza a František je dlouhý a hubený.



dlouhý
hubený
čepice
velký batoh
vousy

vousy
nejmenší
dlouhé vlasy
velký batoh
klobouk
hůl

vodítko na psa
čepice
dlouhé vlasy
malý batoh
brýle



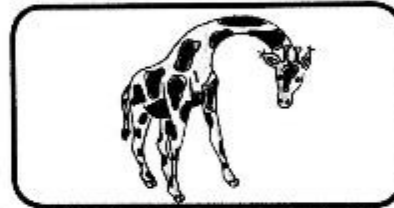
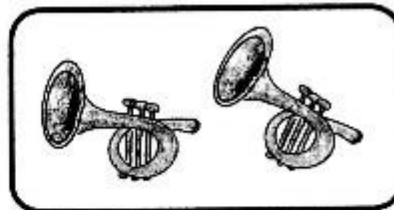
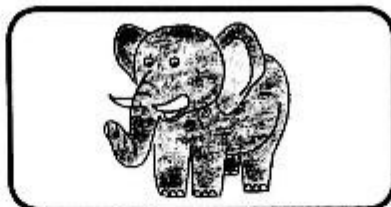
1

Poznáváme hudební nástroje.



Muzikanti

Jeden malý čilý slon
začal troubit na trombón.
Zebra měla dvě trumpety
od strejdy a tety Běty.
Pak napadlo žirafu,
že bude hrát na harfu.
Přidala se slečna lama,
že bude hrát sólo sama.
Když se dali do práce,
byla velká legrace.



Zuzana Pospíšilová - Hrajeme si s básničkou

2



Přiřaď obrázek k řádku, kde se o něm píše.

3

Najdi rým z básničky.



čilý slon _____

dvě trumpety _____

žirafu _____

slečna lama _____

do práce _____

4

Odpověz na otázky.

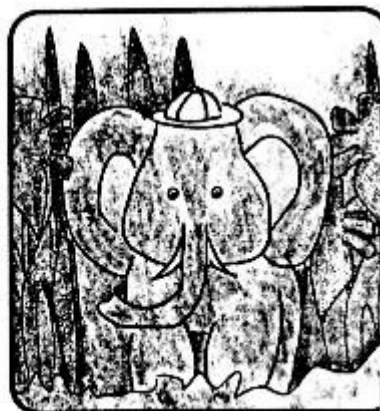
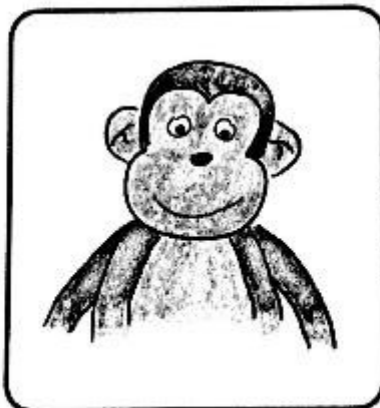


Od koho byly trumpety?

Kdo chtěl hrát na harfu?

Jaký byl slon?

Na co hrála gorila?



1

Věty přečti, rozstříhej a seřaď, jak k sobě patří. Můžeš je nalepit na nový papír.
Pojmenuj pohádky.



Na kraji rozkvetlého makového pole seděl motýl s malým černým cylindrem na hlavě.

Na pasece stála chaloupka z pařezu a ve světničce spali na posteli mužičci.

Z máků jako z lesa vyšla panenka.

Křemílek včas skočil do postele, Vochomůrka nestačil a dostal třeskatou rýmu.

Jednou vyšla hospodyňka Manka z jeskyně.

Každý motýl se od malička učí létat rovnou ke sluníčku.

A za okny bylo jaro a tisklo k oknu růžový nos.

Poskočila si a zatancovala do kola, motýl smekl černý cylindr a klaněl se na všechny strany.

Vochomůrka se protahoval a vrazil loktem do hodin s jednou ručičkou.

Maková panenka nastavila dlaně, makovice se otřásla a z makovice napršel mák.

V chaloupce se střídalo počasí, deště, bouřky, vítr, sníh.

Ve světnici tikaly hodiny, měly jen jednu ručičku a dokola napsáno jaro, léto, podzim, zima.

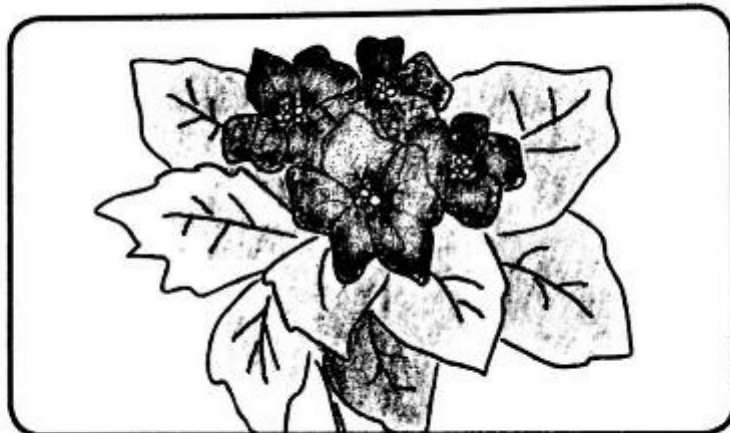


Scanned with
CamScanner

Ježek Kuba

Kuba má neobyčejné povolání. Každou noc chodí po loukách a připravuje květiny na další den. Narovnává jim stonky, oprašuje květy, čistí listy, nanáší na ně trochu barvy a laku. Díky Kubovi jsou květiny stále čerstvé. Když ráno vyjde sluníčko, všechny květiny se krásně lesknou.

překlad Jiří Doucha - 366 příběhů o zvířátkách



1



Kdo je Kuba?

2



O koho se Kuba stará?

3

Škrtni, co Kuba nedělá:

narovnává

zadupává

oprašuje

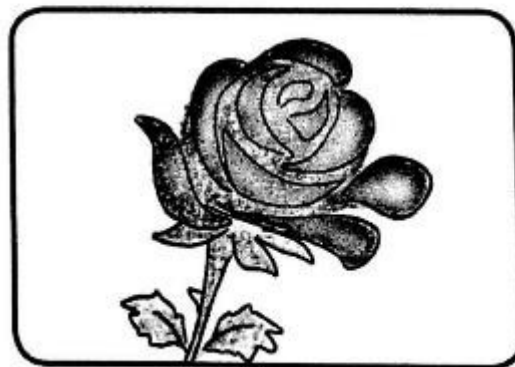
ničí

láme

nanáší

čistí

čichá



1

Škrtni slova, která do řady nepatří.

jídlo	rohlík	jablko	zmrzlina	taška	koláče	ryže	čokoláda
barvy	zelená	modrá	červená	nová	bílá	oranžová	veliká
kluci	Honza	Lukáš	Zdenda	Hanka	Tomáš	Michael	Jitka
holky	Terka	Katka	Patrik	Hanka	Lea	Petr	Iva

**2**

Doplň dvě vhodná slova do každé řady.

tělocvik	žíněnka	kruhy	šplhání	
lidské tělo	hlava	trup	krk	horní končetiny
obličej	čelo	oči	obočí	řasy nos
dny	ponděli	úterý	čtvrtek	sobota

**3**

Nakresli podle popisu:

Loďka je žlutá, sedátka v loďce jsou hnědá, veslo je zelené, okolo loďky je voda, nad loďkou svítí sluníčko, vedle loďky plave ryba.




Doktor Martin


Pes Martin je zvěrolékař. Celý den jezdí v malém červeném autě za pacienty. Dnes navštívil kačera Oskara, kterého bolelo v krku. Předepsal mu sirup a přikázal nosit vlněnou šálu kolem krku. Potom jede ke křečku Hubertovi, ten si zlomil packu. Doktor ji zasádruje a Hubert bude muset nějaký čas skákat jen po třech tlapkách. Oslík Páťa snědl hodně čokolády. Teď musí držet dietu: tři dny jen vodu a suchary. Páťa to vůbec nemá rád. Kačenka Anička má neštovice. Má horečku, proto musí ležet v posteli. Kráva Hortenzie jí donese každý den čerstvé mléko. Den doktora Martina byl náročný, ale on je spokojený. Všichni jeho pacienti se brzy zase uzdraví. Doktor Martin usne, ani si nezube boty. Dobrou noc.




překlad Jiří Doucha - 366 příběhů o zvířátkách

1  Kdo je Martin?

a

2  Jakou barvu má Martinovo auto?

3  Kolik dnes navštívil pacientů?

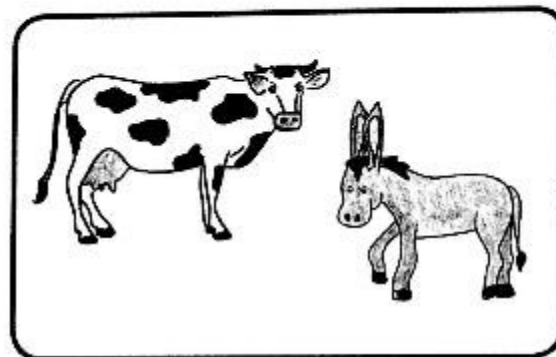
4

Spoj, kdo se jak jmenuje.



doktor
kráva
křeček
kačenka
kačer
oslík

Anička
Péťa
Hortenzie
Martin
Hubert
Oskar



5

V jakém pořadí navštívil Martin nemocné? Očíslej.



neštovice
bolest v krku
zlomená packa



Scanned with
CamScanner

CS

Slunéčko sedmítečné

Potřebuješ:

4 rajská jablíčka

4 čajové lžičky citronové šťávy

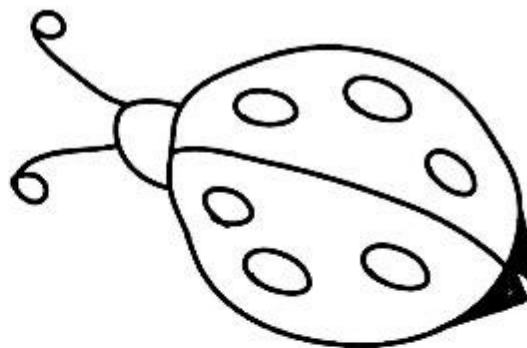
200 gramů vařené šunky

125 gramů měkkého sýra

trochu pažitky

4 ředkvičky

12 černých oliv



Rozkroj rajská jablíčka napůl a vyřízni z nich dužinu. Nakrájej šunku na malé kousky a smíchej ji s měkkým sýrem a citronovou šťávou. Napiň půlky vydlabaných rajských jablíček touto hmotou a pokládej na mělký talíř. Přikryj je druhou půlkou a ozdob kolečky černých oliv. Očka můžeš udělat z kousků ředkvičky a nožičky z pažitky. A sněz je rychle, aby ti berušky neuletěly.

překlad Jiří Doucha - 366 příběhů o zvířátkách

1



Vybarvi berušku a dokresli, co chybí.

2 Škrtni, co nebudeš potřebovat k vaření:



sůl	rajčata	sýr	salám	citronovou šťávu
šunku	máslo	pažitku	cukr	ředkvičky

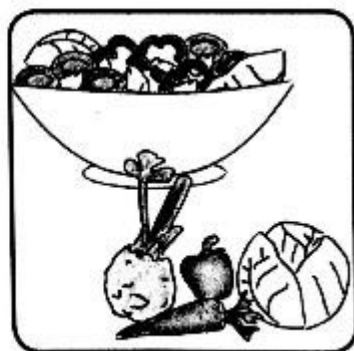
3 Podívej se na recept a napiš věci, kterých potřebuješ stejně.



4 V jakém pořadí budeš pracovat? Očísluj jednotlivé kroky:



<input type="checkbox"/>	přikryj	<input type="checkbox"/>	rozkroj
<input type="checkbox"/>	nakrájej	<input type="checkbox"/>	smíchej
<input type="checkbox"/>	pokládej	<input type="checkbox"/>	ozdob
<input type="checkbox"/>	vyřízni	<input type="checkbox"/>	sněž
<input type="checkbox"/>	můžeš udělat	<input type="checkbox"/>	napiš



Scanned with
CamScanner

(Nejen) v rámci hodin čtení je důležité

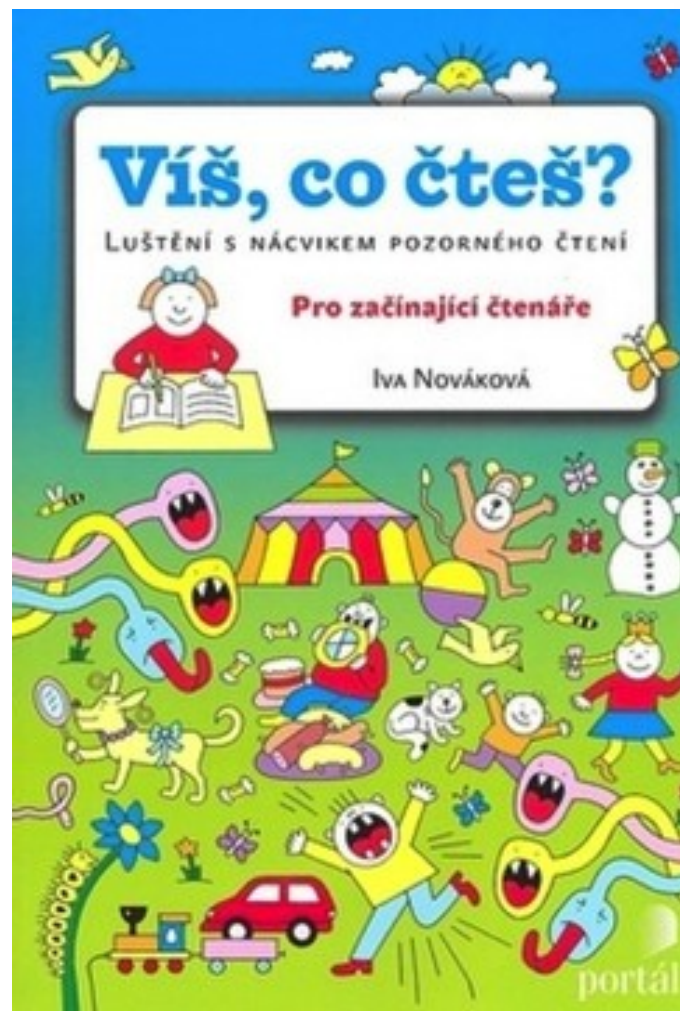
- Snažit se u žáků **rozvíjet** paměť, pozornost, zrakové i sluchové vnímání
- Zaměřit se též na rozvoj komunikačních schopností a obohacování slovní zásoby
- Lze využívat i různé stolní hry (*Story Cubes* aj.) a pomůcky primárně určené k jinému účelu (např. kapesník jako zástupná rekvizita – hraní rolí apod.)

Metody pro rozvoj čtenářské gramotnosti při práci s textem

- ① **Brainstorming**
- ② **Myšlenková a pojmová mapa**
- ③ **Kostka** - (1) Popiš. Jak to vypadá?, (2) Porovnej, (3) Asociuj. Co tě napadá?, (4) Analyzuj. Z čeho se to skládá?, (5) Aplikuj. (6) Argumentuj. Je to dobré? Jak to můžu použít?
- ④ **Vyhledávání klíčových slov** – vhodné pro naučné texty
- ⑤ **Fabulování**
- ⑥ **Čtení s otázkami**
- ⑦ **Čtení s předvídáním**
- ⑧ **Dílna čtení**

aj.

Tipy na publikace



Zdroje a literatura

- Košťálová H. et al. (2010). *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: VÚP.
- Lukášová, J. et al. (2016). *Hravé pracovní listy pro 1. ročník ZŠ*. Praha: Taktik international.
- Nováková, I. (2010). *Víš, co čteš?* Praha: Portál.
- Pecina, P., Zormanová, L. (2009). *Metody a formy aktivní práce s textem*. Brno: PdF MU.

- www.grammar-in.cz
- www.datakabinet.cz
- www.dumy.cz
- www.ucitelnice.cz
- www.skolakov.cz